

İL ÖZEL İDARELERİNDE SOSYAL HİZMET: KARABÜK İL ÖZEL İDARESİ ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Dr. Metin ÖZKARAL¹
Őaziye AFŐAÖREN²
Yasemin YILDIZ³

ÖZET

Sosyal hizmet, bireylerin kontrolleri dışında oluşan maddi, manevi ve sosyal yoksunlukların giderilmesi, sorunların önlenmesi ve çözümlenmesi için yapılan faaliyetlerin bütünüdür. Sosyal hizmet uygulamalarının dezavantajlı bireylere ulaşması amacıyla çeşitli kurum ve kuruluşlar çalışmaktadır. Bu kurum ve kuruluşlardan birisi de mahalli idarelerdir. Mahalli idareler; il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından oluşturulan kamu tüzel kişileridir. İl Özel İdareleri de birer mahalli idare teşkilatıdır. Bu çalışmada, İl Özel İdaresi mevzuatında yapılan sosyal hizmet görevlendirmelerinin hayata geçirilme aşamasında ne tür aksaklıklar yaşandığı ve faaliyetlerin uygulanabilirliği araştırılmıŐtır. Bu doğrultuda, faaliyetlerinin uygulanabilirliğinin tespiti için araştırma Karabük özeline indirilip Karabük İl Özel İdaresi bünyesinde çalışan uzman kişilerden mülakat tekniği kullanılarak bilgi alınmıştır. Bu bildiri bu konuya açıklık getirmeyi hedeflemiŐtir. Bu hedef doğrultusunda çalışmada; öncelikle temel kavramlar tanıtılmıŐ, alanla ilgili literatür taramaları yapılmış, Karabük İl Özel İdaresinde mevcut durum araştırılmıŐ ve çalışmaya aktarılmıŐtır. Bu araŐtırmalarda elde edilen bilgiler ışığında İl Özel İdarelerinin sosyal hizmet faaliyetlerinin daha etkin ve verimli uygulayabilmesi için önerilerde bulunulmuŐtur.

Anahtar Kelimeler: İl Özel İdaresi, Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Yerel Yönetimler.

ABSTRACT

Social work includes all the activities carried out in order to eliminate material, moral and social deprivations; prevent and resolve problems that arise out of individual control. Several organizations and institutions including local authorities aim to provide social service applications for the disadvantaged individuals. Local authorities are public corporate bodies formed to meet the common local needs of the inhabitants of provinces, municipal districts and villages, whose principles of constitution and decision-making organs elected by the electorate, as determined by the law. Special provincial administration is one of these local authorities. In this paper, disruption types experienced during the application process of social service assignments determined by the legislation of the Provincial Administration and the applicability of related activities were investigated. In this context, the research was conducted in the Karabuk Provincial Administration in order to identify the applicability of activities and information was obtained from experts of the Karabuk Special Provincial Administration by using interview technique. With the aim of clarifying the issue, basic terms were introduced, literature review related to the field was conducted and present condition in the Karabuk Provincial Administration was investigated in this paper. In the light of information gained from research, some proposals to special provincial administrations were submitted in order to contribute more efficient and productive applications of social service activities.

Keywords: Provincial Administrations, Social Service Activities, Local Governments

¹ Karabük Üniversitesi İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü

² Karabük Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi

³ Karabük Üniversitesi İİBF Sosyal Hizmet Bölümü Lisans Öğrencisi

GİRİŞ

Türkiye’de yerel yönetimler anayasal birer kurumdur. 1982 Anayasasına göre idarenin kuruluş ve görevleri merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına dayanır (md.123). Mahalli idareler; (yerel yönetimler) il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere, kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişileridir (md.127). Türkiye’de yerel nitelik taşıyan birçok hizmetin götürülmesini sağlayan ve demokratik yaşamın ayrılmaz parçaları olarak görülen yerel yönetimler, Anayasa’nın ilgili maddesinden de anlaşılacağı üzere, il özel idaresi, belediye idaresi ve köy idaresi olmak üzere üç türdür (Gözübüyük, 1999: 45). 1982 anayasasının 126. maddesi “Türkiye, merkezi idare ve kamu hizmetlerinin gereklerine göre, illere; iller de diğer kademeli bölümlere ayrılır” hükmünü getirmektedir. Merkezi hükümetin taşrada örgütlenmesinin temelinde iller yer almaktadır. İl özel idareleri görevleri bakımından merkezi yönetim ile belediye ve köyler arasında “ara düzey” niteliğe sahip idari birimlerdir. İl özel idareler, başında yürütme görevini yerine getiren valinin bulunduğu, organları seçimle iş başına gelen, ülke genelinde sayısı il sayısı kadar olan bir yerinden yönetim kuruluşudur.

Temel olarak tanımlandığında sosyal hizmet bireylerin psiko-sosyal sorunlar karşısında güçsüzleşmesi, işlevlerini yerine getirememesi, sosyal yardım ve destek ihtiyacı bağlamında insan ve toplum sorunları üzerine çalışan, onların refahının yükseltilmesi, iyilik halinin maksimize edilmesini amaç edinen mesleklerden birisidir (Tuncay ve Erbay, 2006: 54). IASSW (2001) ve IFSW (2001) sosyal hizmeti “ insan hakları ve sosyal adalet ilkelerini temel alan; sosyal değişimi destekleyen, insanların iyilik durumunun geliştirilmesi için insan ilişkilerinde sorun çözmeyi, güçlendirmeyi ve özgürleştirmeyi amaçlayan ve bunun için insan davranışına ve sosyal sistemlere ilişkin teorilerden yararlanarak insanların çevreleri ile etkileşim noktalarına müdahale eden bir meslektir” biçimde tanımlayarak mesleğin uluslararası tanımı üzerinde anlaşmaya varmıştır (Duyan, 2010: 7).

Bu araştırmada İl Özel İdarelerinin sosyal hizmet uygulamalarına dönük mevzuatının incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu, ve sosyal hizmet disiplinin içinde bulunan 2828 sayılı Sosyal Hizmet Kanunu, 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu, 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmelikleri incelenmiş olup mevzuatta yer alan sosyal hizmet uygulamaları tespit edilmiştir. Tespit edilen bu uygulamaların mevcut ihtiyacı karşılayıp karşılamadığı ve İl Özel İdarelerinin mevzuatının gereğini ne kadar uygulanabildiğinin daha iyi araştırılabilmesi için Karabük İl Özel İdaresi ele alınmıştır. Mevzuat incelemeleri ve görüşmeler yapılarak, örneklem olarak belirlenen Karabük İl Özel İdaresi mülakat yöntemiyle bulgular üretilmiştir.

1. İL ÖZEL İDARELERİ ve SOSYAL HİZMET MEVZUATI

İlk olarak 5302 Sayılı İl Özel İdaresi Kanununu incelemek gerekmektedir. Buna göre:

Madde 6- İl özel idaresi mahallî müşterek nitelikte olmak şartıyla;

a) Gençlik ve spor Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret; Belediye sınırları il sınırı olan Büyükşehir Belediyeleri hariç ilin çevre düzeni plânı, bayındırlık ve iskân, toprağın korunması, erozyonun önlenmesi, kültür, sanat, turizm, sosyal hizmet ve yardımlar, yoksullara mikro kredi verilmesi, çocuk yuvaları ve yetiştirme yurtları; ilk ve orta öğretim kurumlarının arsa temini, binalarının yapım, bakım ve onarımı ile diğer ihtiyaçlarının karşılanmasına ilişkin hizmetleri il sınırları içinde görevlerini yapmakla yükümlüdür.

İl özel idaresi hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda engelli, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır. (Ek cümle: 1/7/2006-5538/26 md.)

Madde 43- İl özel idaresinin giderleri şunlardır:

h) Yoksul, muhtaç ve kimsesizler ile engellilere yapılacak sosyal hizmet ve yardımlar.

o) Doğal afet giderleri.

Kanunun bu bölümünde içinde sosyal hizmet faaliyetlerinin de bulunduğu hizmet gelir ve giderlerinden bahsedilmektedir. Belirtilen ifadelerle göre bu tarz faaliyetler için bütçe ayrılmaktadır.

Madde 65- İl özel idaresi sağlık, eğitim, spor, çevre, trafik ve kültür hizmetleriyle yaşlılara, kadın ve çocuklara, engellilere, yoksul ve düşkünlere yönelik hizmetlerin yapılmasında ilde dayanışma ve katılımı sağlamak, hizmetlerde etkinlik, tasarruf ve verimliliği artırmak amacıyla gönüllü kişilerin katılımına yönelik programlar uygular.

Madde 69- İl özel idaresi, yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla ilin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir.

İl özel idaresi, il dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.

5302 sayılı kanunda kapsam daha fazla açılmış olup engellilere, yaşlılara, çocuklara ve yoksullara yani sosyal hizmet disiplininin dezavantajlı olarak tanımladığı gruplara çeşitli hizmetler sunulmaktadır. Burada sorulması gereken soru şu olmalıdır: Bu birimlerde kimlerin çalıştığı, grupların yararlanacağı hizmet modellerine karar veren merciinin kim olduğudur. Kanunun bu maddesinde uygulanacak yöntemlerin kim tarafından uygulanacağı ve yöntem çeşitleri açıklanmamıştır. Dezavantajlı bireylerin hassaslığı düşünüldüğünde bu hizmeti verecek kişiler alanında uzman ve yetkin kişiler olması gerekmektedir.

Gönüllülerin nitelikleri ve çalıştırılmalarına ilişkin usul ve esaslar İçişleri Bakanlığı tarafından çıkarılacak yönetmelikle belirlenir. Dezavantajlı bireyler için gerçekleştirilen uygulamalarda gönüllü kişiler tarafından destek alınması verimi artıracaktır ve personeli iş yükü konusunda destekleyecektir. Bu sayede toplumsal bilinç ve dayanışma artacaktır.

Toplumdan bir adım geri durmakta olan dezavantajlı gruplar ile iletişime geçecek kişilerin iyi seçilmesi gerekmektedir. Bu kişilerin dezavantajlı bireylere daha iyi katkı sağlayabilmeleri adına çeşitli eğitim programlarına katılmaları gerekmektedir. Afet durumunda bu hizmetleri yapmakla görevli kurumların bile destekleri yeterli gelmemektedir. Olası bir afet durumunda yapılacak bir destek hizmeti kazazedelere ulaşma açısından birden fazla kurum tarafından yapılması önemli bir gelişmedir. Ancak bu maddede belirtilmiş olan ekip ve donanımın hazırlanmasını psikolojik ve sosyal yardım hizmetlerini kapsayıp kapsamadığı sosyal hizmet disiplini açısından merak edilen bir noktadır. Afet durumlarında yapılacak temel gereksinimlerin yanında psikolojik destekte çok önemlidir çünkü bu durumlar bireylerin çok sık karşılaştığı olaylar değildir. Bu nedenden dolayı psikolojik destek hizmetleri önemli bir yer tutar. Ayrıca afetzedelerin yaşadığı travmatik olaylar düşünüldüğünde psikolojik destek hizmetlerini verecek olan kişilerin ciddi bir eğitimden geçmesi gerekmektedir. Bunlara ek olarak Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği'ne göre çeşitli birimlerin görevlerinde sosyal hizmet disiplini içine alan görevler bulunmaktadır. Bu birimlerin içinde İl İdare Kurulu, Hukuk İşleri Şefliği, İl Sosyal Etüt ve Proje Müdürlüğü ve İdari Hizmetler Şube Müdürlüğü bulunmaktadır. Bu birimlerin görevleri arasında yaşlılar ve yoksullar için aylık bağlanması, azınlıklar ile ilgili iş ve işlemleri yürütmek, yapılan sosyo-ekonomik politikaların takibini yapıp raporlamak, toplumsal ihtiyaçlara karşı çeşitli projeler üretmek, toplumu bilinçlendirmek adına seminerler düzenlemek, illerde gerçekleşen göçün meydana getirdiği sorunlara çözüm önerileri sunmak, yapılan nakdi tazminat ve bağlanan aylık işlemlerini yürütmek vb. faaliyetleri bulunmaktadır. İlgili maddeler sosyal hizmet açısından incelenmiş olup araştırmanın son bölümünde İl Özel İdare birimlerinde yapılan bu görevlendirmelerinin kimler tarafından yapıldığı ve nasıl bir yol izlendiği mülakat yöntemiyle ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir.

Yukarıda yapılan kanun ve yönetmelik incelemelerin yanı sıra sosyal hizmet disiplini kapsayan kanunlar olan 2828 Sosyal Hizmet Kanunu, 5395 Çocuk Koruma Kanunu ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmeliği İl Özel İdarelerini ilgilendiren kısımlar bağlamında incelenmiştir. Bu inceleme sonucunda 2828 Sosyal Hizmet Kanununun 3.maddesinin 15.ek fıkrasına göre “Sosyal Hizmet Merkezi”; İhtiyaç sahiplerinin tespit edilerek sosyal hizmet müdahalesinin ve takibinin gerçekleştirilmesi, çocuk, genç, kadın, erkek, özürlü, yaşlı bireylere ve ailelerine koruyucu, önleyici, destekleyici, geliştirici hizmetler ile rehberlik ve danışmanlık hizmetlerinin bir arada ve en kolay ulaşılabilir biçimde, gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşları, yerel yönetimler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları ve gönüllüler ile işbirliği içinde sunulmasından ve bu hizmetlerin koordinasyonundan sorumlu gündüzlü sosyal hizmet kuruluşlarını ifade eder. Buradan da anlaşılacağı üzere yerel yönetimler ile yapılan iş birliği açık bir şekilde belirtilmiştir.

6284 sayılı yönetmelik incelendiğinde Şiddeti Önleme ve İzleme Merkezlerinin (ŞÖNİM) kuruluşunda kamu kurum ve kuruluşları ile diğer gerçek ve tüzel kişiler ile iş birliği yapıldığı görülmektedir. 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanun incelendiğinde İl Özel İdarelerine herhangi bir görev ve sorumluluk yüklediği saptanmamıştır.

2. İNCELEMENİN KONUSU, AMACI VE YÖNTEMİ

Bu çalışmada İl Özel İdaresi mevzuatında bulunan sosyal hizmet faaliyetlerinin uygulanabilirliği incelenmiştir. Bu iki farklı alanın kesişim noktalarının tespiti için mevzuat taramaları yapıp gerekli bilgiler elde edilmiştir. Hem il özel idareleri mevzuatında hem de sosyal hizmet mevzuatında ayrı ayrı taramalar yapılmıştır. Elde edilen bilgiler neticesinde mevzuatta yapılan görevlerin uygulanabilirliği, uygulama doğabilen aksaklıklar ve bu aksaklıklara karşı alınabilen çözüm önerilerine çalışmamızda değinilmiştir. Araştırmada daha somut veriler elde etmek için Karabük özelinde İl Özel İdaresi personeli ile mülakat tekniğini kullanarak görüşmeler yapılmıştır. Bu görüşmeler neticesinde sosyal hizmet faaliyetlerinin uygulanabilirliği net bir şekilde gözlemlenme imkânı elde edilmiştir. İl özel idaresi mevzuatında bulunan sosyal hizmet faaliyetlerinin ne kadar uygulanabildiğinin, uygulamada yaşanan aksaklıkların, uyguladığı faaliyetleri gerçekleştirirken ihtiyaç duyduklarının tespiti için çalışmalar yapılmıştır. Yapılan mülakatlarda elde edilen somut veriler ile araştırma desteklenmiş ve daha güçlü bir hale getirilmiştir. Bu araştırmayı yaparken yerel yönetimler ve sosyal hizmet disiplinini içine alan birçok araştırma ile karşılaşmıştır. Ancak yerel yönetimlerin sınıflandırılarak sadece il özel idarelerini ve sosyal hizmet disiplinini kapsayan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan araştırmanın somut veriler ile desteklenmesi ve hali hazırda henüz böyle bir çalışmanın olmadığı düşünüldüğü zaman bu durum araştırmayı önemli hale getirmektedir.

İl Özel İdarelerinin, mevzuatta öngörülen sosyal hizmet faaliyetlerini ne derece uygulanabildiği ya da uygulama aşamasında ne derece eksik kaldığı ve bu aşamada karşılaşılan güçlüklerin neler olduğunun araştırılması amacıyla sosyal hizmet faaliyetlerini yürüten birimlerde çalışanlar uzman kişiler ile mülakat yapılmıştır. Bu amaçla Karabük İl Özel İdaresi ve Karabük Valiliğine bağlı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'nda çalışanlar seçilmiştir. Söz konusu çalışanların tümü çalıştığı kuruma yüklenen sosyal hizmet faaliyetlerini yılladır sürdüren tecrübeli çalışanlar olup günümüzde de görevlerini sürdürmektedirler. Mülakat yapılan çalışanların seçiminde çalıştığı kurumun sosyal hizmet faaliyet alanında görev yapması göz önünde bulundurulmuştur. Buna göre mülakat yapılan çalışanlar;

- Karabük İl Özel İdare Genel Sekreteri Mehmet Uzun
- Karabük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü Yasemin Canbaz
- Karabük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Sosyal İnceleme Görevlisi Muhammed Nurullah Savaş
- Karabük İl Özel İdaresi Destek Hizmetleri Müdürü İrfan Baylan

Mülakata katılan çalışan ile yapılan görüşmeler 2018 yılı Ocak ve Şubat ayları içerisinde, yüz yüze gerçekleşmiştir.

3. BULGULAR

3.1. Karabük İl Özel İdaresi Genel Sekreteri

Soru 1: Kuruluşunuz bünyesindeki sosyal hizmet faaliyetleri hakkında bilgi ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Yanıt: “Özel İdare köylerin belediyesi şeklindedir. Köylerde tüm yapılan hizmetler, içme suyu, kanalizasyon gibi yani belediye bir ilçede ne yaparsa o da var. Ama ondan farkımız bizim ilde tüm resmi yatırımları da biz yapıyoruz. İl milli eğitimin, sağlığını, askeriyenin, emniyetin tüm inşaatlarını Özel İdare yapıyor. Ama bunun haricinde sosyal hizmetlerimiz de var. Nedir mesela? Gençlik ve Spor Müdürlüğü ile birlikte spor faaliyeti yapan gençlerimize bir ödenek ayırarak onların ihtiyaçlarını karşılamak. Bu ne olur? Nakit yardım olur ya da giyim kuşam olur, top olur. Bunlar dışında gazilerimize yardımlarımız var. Bunun haricinde Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğüne yardımlarımız var. Bizim kendi bütçemize göre onlara elimizden geldiği kadar yardım ediyoruz. Bu yardımları yaparken Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının buradaki İl Müdürlüğü ile irtibata geçiyoruz.

Bizler müdürlüklerin bizden istediklerini karşılamakla yükümlüüz. Mesela önümüzdeki haftalarda Safranbolu’da bir gezi tertip edilecekmiş, biz gezilecek yerlerin (cam teras, bulak mağarası vb.) giriş ücretlerini karşılıyor. Taşıma aşamasında Özel İdare’ye ait olan otobüsü veriyoruz. Bizden talep ediyorlar ve biz de üzerimize ne düşerse onu yapıyoruz”.

Soru 2: Söz konusu sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili sorunlar ve güçlükler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Karabük küçük bir il olduğu için Özel İdare’ye ayrılan bütçe de haliyle azdır. Biz istiyoruz ki gerçekten ihtiyaç olan kişilere daha fazla bütçe ayırarak daha fazla yardım etmek. Ama şükürler olsun ki bakanlıklardan yeteri kadar ödenek geliyor zaten bizlere de fazla bir şey düşmüyor. Biz burada sadece onların Ankara’dan gelen ödeneğin haricinde, araba karşılamak gibi, buradaki gezi yerleri gibi, doğalgazlarının ödenmesi, inşaatlarını biz yapıyoruz. Mesela Yazıköy’deki Engelsiz Yaşam Merkezi’nin para bakanlıktan geliyor biz ihalesini yapıyoruz. İhaleyi yapıp binalarını teslim ediyoruz.”

Soru 3: Daha etkin sosyal hizmet uygulamaları için öneri ve görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Bunu daha çok soracağımız yerler bizim ilgili müdürlükler olur. Biz onların bir yan destekçiyiz. Ama maddi konuda ama manevi konuda elimizden geldiği kadar destek olmaktır. Ama şu var bir şeyler olduktan sonra değil de olmadıktan sonra yapılması lazım dün bir toplantıda vardı bu uyuşturucu ile mücadele şeklinde. Gerçekten başından bizim bunları çözmemiz gerekiyor. Burada da sadece aile ve sosyal politikalara değil, tüm herkese, müftülükten tutun diğer kurumlara kadar destek olunması gerekiyor. Burada en büyük sıkıntı aile içi geçimsizliklerden dolayı ailelerin evlenmeye göre boşanma oranı çok daha fazladır. Ve buradan kalan çocukların sıkıntısı oluşuyor. Bizim bunları çözmemiz gerekiyor. Aile içi geçimi ne sağlar, neler yapılabilir gibi çalışmalar yapılması gerekiyor. Mesela çocukların aile ve sosyal politikalar bakanlığına düşmeden bir şeyler yapılabilir. Mesela KADEM derneği var işte aile şiddeti ile ilgili. Onların destekleri var. Bizim burada önce topluma hizmet etmemiz lazım. Önleyici tedbirler almamız gerekiyor.

Mesela boşanma olayına varmadan bu olayı nasıl çözebiliriz onu düşünmemiz gerekiyor. Çünkü ondan sonra çocuklarımız çok büyük sıkıntı yaşıyor, bunun nasıl önlemini alır, devletimizin bu konuda iyi bir çalışma yapması gerekiyor. Sadece çiftler ayrıldıktan sonra o çocuklara bakmak değil toplumdaki boşanmaları nasıl durdurabiliriz, işte bunu ne zaman çözebilirsek öbür tarafa da iş kalmaz.”

Soru 4: Hangi dezavantajlı grupların sosyal hizmet uygulamaları alımında daha öncelikli olduğunu düşünüyorsunuz?

Yanıt: “Bu ildeki ihtiyaç durumuna göre değişir. Aile ve Sosyal Politikalar’da çalışan arkadaşlar zaten çok deneyimli insanlar. Onlar çocuksa çocuğa, aileyse aileye, kadınsa kadına göre gereğini yapıyorlar. Benim buradan şuna öncelik verilsin demem çok zor. Çünkü ilk müracaatlar oraya geliyor. Çocuklarla uğraşıyorsunuz, yaşlılarla uğraşıyorsunuz. Bu iki grup da en zor uğraşılacak gruplardır.”

3. 2. Karabük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Müdürü

Soru 1: Kuruluşunuz bünyesindeki sosyal hizmet faaliyetleri hakkında bilgi ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Yanıt: “Sosyal hizmet faaliyetleri derken biz bir yardım kuruluşuyuz bilindiği üzere. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakıfları Türkiye’nin her ilinde, illerde valiliklere bağlı, ilçelerde kaymakamlıklara bağlı ve orada bulunan mülki amir –yani illerde vali, ilçelerde kaymakam- başkanlığında yürütülen bir kurumdur. Kullandığımız bir kanun var (3294 sayılı kanun). Bu kanuna göre şu an asgari ücretin 1/3’ü 483.65 TL, bunun altında kalan kişiler bizde mağdur aile olarak kabul ediliyor. Alt gelir grubu ve yardım yapılabilecek aileler olarak kabul ediliyor. Bunun üstünde olanlar ise bizim kıstasımıza uygun olmayan yani kanuna uygun olmayan kişilerdir. Bizim kişilerin mağduriyetlerinde aradığımız budur. Belirli bir sınıflandırma, matematiksel hesaplaması oluyor. Nedir işte? Bu tarz ailelere sosyal yardım, sosyal hizmet anlamında yardım olarak değerlendirdiğimizde sobalı evlerde kalan ailelere biz yakacak yardımı yapıyoruz. Aile sayısına göre, muhtaçlık durumuna göre 1-1,5 ton şeklinde yapılıyor. Bu bize Türkiye Taş Kömürü Kurumu tarafından gönderiliyor. Biz sene başında talep ediyoruz şu kadar ton istiyoruz diye, mesela bu sene 6 bin ton kömür istedik ve bu kömürleri dağıttık. Bu ailelerin içinde asgari ücretlisi de var. Şunu demek istiyorum asgari ücretli olması, aktif olarak çalışması bizim yardım almayacağı anlamına gelmiyor yani asgari ücretle çalışıyorsa ve hanedeki kişi sayısı fazlası ise sonuçta biz kişi gelirine değil hane gelirine bakıyoruz, az önce belirttiğim kıstasın altında ise her türlü yardım yapılır. Yakacak yardımı veya az önce bahsettiğim nakit yardımı, çocuklara ilişkin eğitim yardımı, yaşlılara ve engellilere engelli maaşı, yaşlı aylığı maaşı bağlanıyor. 65 yaş üzeri insanlara 3 ayda bir verilen yaş aylığı vardır. Bu yaş ayrılığın miktarı 6 ayda bir değişmektedir. Bu şekilde faaliyetlerimiz bulunmaktadır. Yani sosyal hizmet anlamında bunları yapmaktayız. Bir sürü yardım çeşidimiz var mesela babası olmayanlara öksüz yetim yardımı altında, eşi vefat kadınlara yönelik yardım programımız var. Bunların miktarları, para yatırılma dönemleri, hepsi kanunda bellidir. Kişi bize müracaat ettiği takdirde kanuna uyuyorsa yardım alıyor, uymuyorsa yardım alamıyor. Yardımların bazıları bizim ödeneğimizde karşılanıyor. Her ay periyodik olarak para gönderilir mesela A vakfına nüfus sayısına ve dosya sayısına göre 150.000 TL, B vakfına 30.000 TL gönderilir.

Bunlar ile genel giderleri, personel giderleri, amaca yönelik giderler ödenir. Amaca yönelik giderler yapılan yardım faaliyetleridir. Bu gelirin haricinde genel müdürlüğün merkezden ödediği yardımlar var. Aynı il müdürlüğünde olduğu gibi, mesela orada hasta bakımı ücreti yardımı var, sosyal ekonomik destek yardımı var. Onların paraları benim bildiğim hep genel müdürlükten karşılanmaktadır. Genel müdürlük direk vatandaşın hesabına ödeme yapar, biz buradan sadece kontrolünü yaparız, durumunda bir değişiklik var mı, yok mu diye. Bu tarz yardımlarda bizim hesaba havale olmadan direk ödemeyi genel müdürlük yapar.”

Soru 2: Söz konusu sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili sorunlar ve güçlükler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Burası sosyal sorunu çözmek için bir destek birimidir. Biz mesela biliyoruz en alt gelir grubu olup ben okumadım deyip kızım okusun diyen, bunu söylerken merdiven temizliği yapan, evlere temizliğe giderek sırf çocuğu okusun diye çalışanlar var. Ben okumadım kızım okusun ben başka bir şey istemiyorum diyen insanlarımız da var. Böyle ailelerimizi gördüğümüz zaman evet yaptığımız yardımlar yerine gidiyor. Fakat böyle ailelerin yanı sıra kötü alışkanlıkları olup yardımı buradan alıp evine gittiğinde aldığı yardımı kötü alışkanlıkları için kullanan insanlar da var. Bunları pek kestiremiyorsun. Buranın gereği olarak da şuna inanıyorum bu kişiler yine devlete gelecek mesela dışarıda hırsızlık yapacak yine devlete gelecektir. İnsanlar bunu düşünemiyor. Sürekli ilaç kullanması gereken bir insansa, durumu olmayan bir insansa mesela adam cezaevinden çıkıyor buraya geliyor. Niye? Çünkü gidecek başka yeri yok. Ben tekrar hırsızlık mı yapayım devlete geleyim bana yardım etsin diyor. Onun açısından baktığın zaman evet çok haklı. Ya hırsızlık yapacak ya birine zarar verecek işte burada sosyal devlet devreye giriyor, diyor ki dur bakalım, senin şuan acil neye ihtiyacın var. Bizim o insana verdiğimiz yardım onu düze çıkarmayacak bunu biliyoruz ama ileride maddi imkansızlıktan dolayı oluşabilecek zarar verme işlemini önlemiş oluyoruz. İşte bu bizim işimizin çok ince bir ayrıntısıdır.

Yardım yaparken aileler ile sorun yaşayabiliyoruz. Mesela dün alt gelir grubu olup bu yardımları alışkanlık haline getirenler buraya gelip “bu bizim hakkımız, biz dilekçe yazıyoruz, uygun görülüyor, neden uygun görülüyor” gibi söylemleri oluyor. Vatandaşa mütevellî heyetini anlatamadığın için ve aklında sadece yardım almak olduğu için hayır kelimesini duyunca vatandaş direk saldırıya geçiyor. Bu durumlarda sen ne heyeti anlatabiliyorsun ne de bunun senin kararın olmadığını anlatabiliyorsun. Bu gibi durumlarla çok sık karşılaşabiliyoruz.”

Soru 3: Daha etkin sosyal hizmet uygulamaları için öneri ve görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Şimdi evet yardım vermek çözüm mü o ailelere? Bence değil, burası bir geçim kaynağı da değil sadece destek. Geçim gücünü çeken, zorluk çeken kişilere bir nevi destek vermek, bence sosyal yardımlarda çalışabilir durumlarda olan herhangi bir engeli olmayan veya çalışacak durumda olan kişilerin yardıma değil de yeteneğine, aldığı eğitime göre kişilerin daha çok İŞKUR ile bağlantılı olarak bir işe yönlendirilmesinin yapılması, yani kişileri hazıra alıştırmaktansa sürekli bir işe yönlendirmenin doğru olacağını düşünüyorum. Bu yardımlar evet bazı noktalarda çözüm, bizim çok küçük gördüğümüz paralar bazıları için büyük miktarlar olabilir.

Bu tarz durumlarda yaptığımız yardımlar can suyu olabiliyor. Ama bazısı içinde hiçbir şey ifade etmiyor, o onu kendi maaşı olarak görmeye başlıyor. Bunlara bizler devletin şefkatini hissettiriyoruz. Biz vesile oluyoruz bir şekilde. Bu tarz meslekler insanı biraz yıpratır çünkü hiç mutlu insanla karşılaşmıyorsun hep mutsuz insanlar. Hep dert dinliyorsun, çoğu zaman kendi derdini unutuyorsun.

Daha etkin sosyal hizmet uygulamaları için çalışabilecek durumda olan insanlar yardım yapılmaması gerek ama belli bir limit koyacaksın bu yaş sınırı olabilir, o yaş sınırın altında ise o kişiye yardım yapmayacaksın. Çalışabilecek durumu var ise işe yönlendirilmesini yapacaksın. Meslek edindirme projeleri, iş kurma projeleri, bu gibi projelere yönlendirmeleri yapılabilir. Ama diğer engellidir, yaşlıdır, kanser hastasıdır, çalışmasına mâni durum vardır, o gibi insanlara da yardım yapılmasına hiç kimse bir şey diyemez.

Soru 4: Hangi dezavantajlı grupların sosyal hizmet uygulamaları alımında daha öncelikli olduğunu düşünüyorsunuz?

Yanıt: “Tabi ki engelliler, kadınlar ve çocuklar. Kısa ve net. Toplum kesimine baktığımız zaman en dezavantajlı gruplar engelliler, kadınlar ve çocuklardır. Bana kalırsa engellilere evet devletimiz hemen engelli maaşı bağlıyor, kimseyi mağdur etmiyor. Mesela kadınlar, her yerde çalışamaz, herkesten para isteyemez. Eğer kadın mağdur olursa onunla birlikte çocuğu da mağdur oluyor. O anlamda kadınlara daha öncelik verilmelidir. Toplumda çocuklar çok önemli. Yani bir nesil yetiştiriyorsun, iyi bireyler yetiştirmek gerek. Ayrıca biz üniversite öğrencilerine yönelik çalışmalar yapmıyoruz. Bana sorarsanız üniversite öğrencileri de ailelerinin durumu ne olursa olsun durumları iyi olsa da üniversite öğrencisinin her zaman paraya ihtiyacı vardır. Çünkü öğrencinin ihtiyacı bitmez. Eskiden bize öğrenciler geliyordu sobalı evde kalanlar, şimdi sobalı evler kalmadı gerçi, bizlerden kömür talep ediyorlardı. Biz bakıyorsun 30 binlik okul 55 bin kişi oldu. Bu öğrencilerin harç parası var, kitap paraları var. Çocuklar zorlanıyorlar. Üniversite öğrencilerinden bize talep geliyor yardım için. Bizim kurumumuzda yardım hane bazlı kişi bazlı değil, bu yüzden öğrencilere yardım edemiyoruz. Hane bazında bakılınca yönetmeliğe göre yardım almaları uygun olmuyor. Ama bence üniversite öğrencilerine yönelik ayrı bir çalışma yapılması gerekmektedir.”

3. 3. Karabük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı Sosyal İnceleme Görevlisi

Soru 1: Kuruluşunuz bünyesindeki sosyal hizmet faaliyetleri hakkında bilgi ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Yanıt: “Şimdi öncelikle şöyle vakfımızda 12 binin üzerinde hane dosyası kayıtlı sosyal hizmet adına 3294 sayılı kanun kapsamında nakdi yardım, yakacak yardımı gıda yardımı şeklinde yardımlarımız oluyor. Bunun dışında Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü ile koordineli çalışırız. Gittiğimiz hanelerde şiddet, çocuk istismarı gibi durumlarla karşılaştığımız zaman İl Müdürlüğüne yönlendirme ve bilgilendirme yapıyoruz.

Vatandaş geliyor vakfımıza kaydı var mı yok mu biz ona bakıyoruz eğer kaydı yoksa bizim Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığının çıkarmış olduğu bir form var “Beyan formu” bu formu veriyoruz, dolduruyorlar sonra bizim kullandığımız Bütünleşik Sosyal Yardım Bilgi Sistemi var buna kayıtlarını yapıyoruz.

Bu kullandığımız sistem yaklaşık 27-28 kurumla entegreli bir şekilde çalışıyor. Hanesinde herhangi birinin sosyal güvencesinden tutun da işte tarım arazisi, üzerine kayıtlı gayrimenkuller ve araçlara her türlü şey hakkında bize bilgi veriyor aslında. Bu kişinin kaydı yapıldıktan sonra yardım başvuru talebine alıyoruz biz işte ne gibi yardımlardan yararlanmak istiyorsa işte yakacak yardımı olur, gıda yardımı olur, çocuğu okur eğitim yardımı olur, engelli yardımı olur yani herhangi bir yaptığımız yardımlar hakkında dilekçesini alıp ilk yardım başvurusu olduğu için biz hane ziyaretine gidiyoruz. Hane ziyaretine gidildikten sonra Mütevelli heyetimiz var 14 kişiden oluşan çoğunluğu il müdürlüğünden oluşan, iki tane muhtarımız, iki tane sivil toplum kuruluşu üyesi, iki tane hayır sever üyeden oluşan 14 kişilik bir heyet var. Yardım başvurusu ve hane ziyaretinden sonra başvuru Mütevelli heyetinin önüne slayt ortamında getiriliyor, kararı heyet veriyor. Takdir mütevelli heyetinin yani yardım yapılıp yapılmayacağı mütevelli heyetinin elinde. Bu şekilde yardım kararı çıkarsa vatandaşa SMS ile bilgilendirme yapılıyor.

Bizim genelde yardım müracaatlarında bulunanlara 2 ayda bir yardım yapabilme imkânımız var yani bütçe o kadar kısıtlı. Mesela birisine 100 TL veriyorsanız evde çalışabilecek kimsesi yok ise ona 150 TL 200 TL yardım yapmaya çalışıyoruz. Farklı bir örnek vermek gerekirse mesela hane 5 kişi, hanede çalışan yok, muhtaçlık şartlarını sağlıyor ama çalışabilecek durumda 18 ila 40 yaşlarında çalışabilecek 3 tane kişi var gidip de biz buna yardım yapamayız. Yani her muhtaçlık şartlarını sağlayan aileye buradan yardım yapılacak diye bir durum yok bu mütevelli heyetinin takdirine kalmıştır. Yardım türleri de şöyle; sosyal güvencesi olmayan ailelere sağlık güvencesi, engelli aylığı, yaşlı aylığı, şartlı eğitim ve şartlı sağlık yardımları, yabancılara yönelik yardımlar var bunlar Kızılay yardımları olarak da geçer bu gibi yardımların hepsi bu vakıftan yapılıyor. Nakdi yardım, yakacak yardımı vakfın bütçesinden yapılıyor ama saydığım diğer yardımlar Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı tarafından yapılıyor ve yardımlar direk vatandaşların kimliği üzerinden postaneye yatırılıyor.

Soru 2: Söz konusu sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili sorunlar ve güçlükler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Bizim karşılaştığımız sorunlar şimdi 3294 sayılı kanun kapsamında bir muhtaçlık sınırı var şu an 2018 yılı için bu sınır 483 lira, karşılaştığımız sıkıntılara gelince bu sınırın üzerinde olup da yardım alamayan aileler sıkıntı çıkarıyorlar. Bu sınır düşük olduğu için kişiler de bu yardımlardan faydalanabilmek için haneye birilerini ekleme, haneden maaşı olan kişileri çıkartma gibi usulsüzlüklere gidilebiliyor. Karşılaştığımız güçlükler konusunda biz rahatlıkla vatandaşın evine gidip görüşme yapabiliyoruz çünkü bizim yardım için geldiğimizi ve yardım talebinde de kendileri buldukları için ailelerin evine gittiğimizde herhangi bir sıkıntı ile karşılaşmıyoruz.

Her yıl bu ailelere incelemeye gidiliyor. Aile değerlendiriliyor hanesinde bir durum değişikliği olmuş mu araştırılıyor. Yani aslında sistem üzerinden de bu inceleme yapılabilir. Şöyle de bir durum var mesela aile yardım alabilmek için aracını başkasının üzerine yapabiliyor bunu ancak mahalli inceleme de ortaya çıkarabiliriz. Bu anlamada tutulan rapor çok önemli aracı üzerinde gözükmesi dahi siz raporda bunu bir aracı var dediğiniz zaman sizin o raporunuz dikkate alınıyor sistemde görünmemesi önemli değil aslında.

Bunun için hane incelemeler çok önemli bide personel sıkıntısından dolayı her yıl rutin inceleme yapılamıyor. Baya bir personel eksiliğimiz var 10 personelin sadece 5 tanesi inceleme görevlisi ve yetişmek zor oluyor.”

Soru 3: Daha etkin sosyal hizmet uygulamaları için öneri ve görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Daha etkin olunabilmesi için aslında muhtarların ve il müdürlerinin vakıflarla koordineli çalışması gerekiyor. Çünkü bazı aileler utandıği ve çekindiği için vakıfa gelemiyor. Yani yardım talebinde bulunmak istemiyorlar. En azından aile yardım talebinde bulunmasa dahi muhtarın olur il müdürlüğünün olur bize mevcut durumu iletmesi o ailenin yararına olacaktır. ASDEP personelleri genelde bize yazıyorlar şu ailenin durumu iyi değil falan diye bilgilendirme yapıyorlar. Bu şekilde çekincesi olan aileleri en azından biz kendimiz de gidebiliriz yani kendi müracaatları olmasa dahi biz gidip o ailenin sıkıntılarını çözebiliriz. Ben bilgilendirme şeklinde koordineli olursa daha sağlıklı olacağını ve daha yararlı olacağını düşünüyorum. Özellikle o bölgeyi, ihtiyacı olanları bilen kişiler olan muhtarın bu koordinenin içinde olmasının çok önemli olduğunu düşünüyorum.

Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğünde ASDEP çalışanları var onlar mahalle mahalle geziyorlar gittikleri herhangi bir evde mağduriyet gördükleri zaman bizim vakfımıza yazıyla bildiriyorlar. Biz de o hanelere incelemeye gidiyoruz. Ama onun haricinde biz öyle kapı kapı dolaşıp da vatandaşların mağduriyetlerini dinleyebilecek personel sayımız da yok öyle bir çalışma da yok. Bizim vakfımızda da ASDEP gibi bir proje olursa daha verimli olacağını düşünüyorum. Bu ASDEP’in pilot uygulama illerinden biri Kırıkkale diğeri de Karabük zaten. Bir dönem denenmiş vakıfta 10 kişi falan çalışmış mahalle mahalle gezmişler. O ASDEP projesi hayata geçirildiği zaman ben daha faydalı olacağını düşünüyorum. Her mahallenin bir ASDEP çalışanı olabilir bir derdi, ihtiyacı olduğu zaman ASDEP çalışanı ile görüşebilir sıkıntılarını aktarabilir. O ASDEP çalışanı da o ailelerin durumlarını bildiği için daha faydalı yardımlarda bulunabilir ve gerekli kanallarla iletişime geçebilir.”

Soru 4: Hangi dezavantajlı grupların sosyal hizmet uygulamaları alımında daha öncelikli olduğunu düşünüyorsunuz?

Yanıt: “3294 kanun kapsamında muhtaçlık şartlarını sağlıyorsa bizim vakfımıza gelip müracaat edebilir. Yani sağlamasa da müracaat edebilir ama genelde bizim yardım yaptığımız ailelere baktığımız zaman; evde çalışabilecek durumda olmayan kimsenin olmadığını, eşinin olmadığını ya da cezaevinde olduğunu, okuyan çocuğunun olduğunu görüyoruz bunlar aslında öncelikli oluyor. Bunun dışında üniversiteye giden çocuğu olan ailelere de yardımcı olmaya çalışıyoruz. Mesela evde çalışabilecek bir erkek yoksa kadın çalışabilecek durumda değil ise eve gelen gelir olmadığı için aile daha bağımlı ve mağdur duruma düşüyor.”

3. 4. Karabük İl Özel İdaresi Destek Hizmetleri Müdürü

Soru 1: Kuruluşunuz bünyesindeki sosyal hizmet faaliyetleri hakkında bilgi ve görüşlerinizi paylaşır mısınız?

Yanıt: “Parasal yardım ettiğimiz projeler için proje sahibi kurum bizden nakdi yardım talep eder ve bütçeden talep doğrultusunda para ayrılır. Mesela Gaziler Derneğinden gaziler için tek tip tören kıyafeti talebi geliyor ya da yukarıda bahsettiğimiz projeler gibi Tarım İl Müdürlüğü projelerini sunuyor biz de bütçe çerçevesinde talep eden kurumların nakdi yardım konusunda hizmet veriyoruz. Yani genel anlamda İl Özel İdaresi olarak parasal destek sağlamaktayız.

İl Özel İdaresi bünyesinde 2017-2018 yıllarında yapılan başlıca sosyal hizmet faaliyetleri; 35 tane amatör spor kulübüne Amatör Spor Kulüpleri Federasyonu'na aktarmak suretiyle nakdi yardımda bulunuldu, Karabük genelinde bulunan 19 tane şehit mezarı tekrar yaptırıldı, engelliler derneği vasıtası ile elektrikli ve normal tekerlekli sandalye alındı, ilimizdeki gazilere törenlerde tek tip düzeni sağlamak için tören kıyafeti verildi, köylerdeki çöpler için çöp konteynırı almak suretiyle çevre kirliliğinin önüne geçilmek istemiş olup bu köylerin haftada 2 gün çöpleri toplanmaktadır. Çiftçilerimiz için telli bağ sistemi (üzüm bağında kullanılır), hayvan hastalıkları ile mücadele, çilek ve mantar üretimi, buğday, arpa ve tritikale tohumu alımı, sebzeçiliği geliştirme, toprak analizi, meyve bahçesi ve ceviz, safran üretimi ve yem bitkisi geliştirme projelerine katkı sağladık. Bu projeler ortak yapılmış olup nakdi kısmını İl Özel İdaresi olarak biz sağladık. Spor faaliyetleri kapsamında Çerçiler köyüne halı saha yapıldı. Keltepe Kayak Merkezi'nin arazi tahsis ve yollarının açılma işlemi gerçekleştirildi, Halk Sağlığına kanser tarama aracı alındı, çocuk yetiştirme yurtlarının bakım onarımı yapıldı ve teşrifat malzemesi alımı gerçekleştirildi ayrıca bu yurtların elektrik, su ve doğalgaz faturaları ödenildi, Emniyet ve Jandarmaya şehrin daha güvenli hale gelebilmesi için mobese kurulumu yapıldı, Kültür Müdürlüğü'ne fuarlarda kullanılması için ilimizi tanıtıcı materyal basımı gerçekleştirildi, Bostanbükü köyüne oyun parkı yapıldı. Ev hanımlarına mikro kredi sağlanıyor yani mikro kredi verilen kişi el sanatları malzemelerini alması ve bunları sergide satıp gelir etmesi amaçlanıyor bu sene bu yardımı veremedik lakin geçen yıllarda sağladığımız bir hizmetti.”

Soru 2: Söz konusu sosyal hizmet uygulamalarıyla ilgili sorunlar ve güçlükler hakkındaki görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Herhangi bir güçlükle karşılaşmıyoruz yalnızca ödenek durumunun kısıtlı olması nedeniyle yardım yaparken seçici olmak zorunda kalıyoruz. Mesela şehit mezarlarının yapımına bakıldığında Karabük'te toplamda 52 şehit mezarı var 2016 yılında 8 tanesi yapıldı, 2017 yılında 10 tanesi yapıldı, 2018 de 10 tanesinin yapılması planlanıyor bu şekilde 5 yıla yaymak zorunda kalıyoruz. Başka bir örnek vermem gerekirse mesela Karabük'te 80 tane gazi var hepsine aynı anda tören kıyafeti almak için yeterli bütçe olmadığından dolayı senelik 20-30 tane alabiliyoruz. Bunun en büyük nedeni de ödeneğin yetersiz ve toplum katılımının az olmasıdır.”

Soru 3: Daha etkin sosyal hizmet uygulamaları için öneri ve görüşleriniz nelerdir?

Yanıt: “Ödenek temini ve toplumdan kanaat önderlerinin giderlere katılımının sağlanması veya sabitlenmesi gerekmektedir. Mesela biz gazilere tören kıyafeti aldık onu bir zengin iş adamı yapabilir ya da engellilere alınan tekerlekli sandalyeler gibi projelere katılımları sağlanmalı bu sayede bütçenin daha verimli kullanılması sağlanacaktır.”

Soru 4: Hangi dezavantajlı grupların sosyal hizmet uygulamaları alımında daha öncelikli olduğunu düşünüyorsunuz?

Yanıt: “Dezavantajlı grupların önceliklerini belirlemede talebe orantılı ilerliyoruz. Bizim için talepler doğrultusunda şu anki öncelikli dezavantajlı gruplar sakatlar ve engelliler, şehit yakınları, gaziler, yoksullar diyebilirim.”

SONUÇ

Yapılan mülakatlarda elde edilen bilgiler göre İl Özel İdarelerinin bünyesindeki sosyal hizmet faaliyetleri genel olarak maddi destek hizmetleri ve bina temini şeklinde olmaktadır. Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlükleri projeler üretmek bütçe taleplerini İl Özel İdarelerine bildirirler ve Özel İdareler kendi bütçeleri çerçevesinde talebi olan kurumlara nakdi yardım konusunda hizmet vermektedir. Ayrıca Valilik bünyesinde hizmet vermekte olan Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfını kapsayan sosyal hizmet faaliyetleri ise genel olarak muhtaç kişilere nakdi ve yakacak yardımları şeklindedir. Söz konusu yardıma tabii olan muhtaç kişiler 3294 Sayılı Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Kanunu'nun ilgili maddelerine göre belirlenmektedir.

Mülakat yapılan kişilerin hemen hemen hepsi sosyal hizmet faaliyetlerinin uygulanmasında karşılaşılan sorun ve güçlüklerin temel sebebinin ödeneğin kısıtlı olması konusunda hem fikirdir. Karabük İl Özel İdaresine ayrılan bütçenin ilde yapılması planlanan sosyal hizmetlerine göre yetersiz kalması, yapılması planlanan faaliyetlerin ertelenmesine veya uzun vadeye yayılmasına neden olmaktadır. Ödeneğin daha fazla olması halinde Aile ve Sosyal Politikalar Müdürlüğüne daha fazla bütçe ayrılacağı ve bu nedenle yapılan faaliyetlerin daha etkin ve verimli olacağı kanaatine varılmıştır. Bununla birlikte Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı'ndan yapılan nakdi yardımların bireylerin ihtiyaçları dahilinde mi kullanıldığı konusunda gerekli çalışmanın yapılmadığı görüşüne vakıf çalışanlarıyla yapılan mülakat sonucunda ulaşılmıştır. Ayrıca bireylerin kanunda geçen alt sınıra uyabilmek için birtakım usulsüzlüklere başvurdukları sıkça ifade edilmiştir.

Bireylerin vakıflara yardım için başvurdukları ilk anda durumların detaylı bir şekilde incelenip para yardımı yapılması yerine aldıkları eğitim veya yeteneklerine göre herhangi bir işe yerleştirilmeleri, para yardımı gibi geçici bir çözüm yerine uzun vadede kalıcı bir çözüm üretilmesine neden olabilir. Bunun yanı sıra başka birileri tarafından para aldıklarını düşündükleri için mahcubiyet duyan bireylere de bir çözüm üretilmiş olunur. Ayrıca bu yolla yapılan nakdi yardımlar kesildiği zaman bireylerin geçim derdine düşmesinin önüne geçilebilir. Bireylere nakdi yardım yapıldığı sırada destekleyici hizmetler sunularak bireylere rehberlik edilebilir.

Bireylere sunulan danışmanlık hizmetiyle alınan yardım kesildiği anda tekrar vakfa gelip yardım almak yerine bireyler yeni çözüm önerileri üretebilir ve içinde buldukları durumları artık tek başlarına çözebilirler. Bu şekilde yardım kesildiği anda bireylerin krizle başa çıkma oranında artış gözlenebilir.

Yardım aldığı için mahcubiyet hissedecek ailelerin birçoğu kuruma başvurmadıkları için yardım almamaktadır. Yardıma muhtaç olup çekindiği için vakfa gelmeyen bireyler için mahalle muhtarlarıyla koordineli çalışılmalıdır. Bunun yanı sıra Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın bir projesi olan ASDEP'in de vakıflar ile koordineli çalışması bu tarz bireylere ulaşmasının önünü açacaktır. ASDEP, aile ve bireylerin sosyal yardım ve sosyal hizmetlere olan ihtiyaçlarının tespiti, ihtiyaca göre sosyal yardım ve sosyal hizmet modellerin planlanması ve uygulanması, gerektiğinde diğer kamu hizmetlerinden yararlanılmasının sağlanması amacıyla sürecin tüm aşamalarında rehberlik ve danışmanlık hizmetlerini de içeren bir programdır.

Bu proje bünyesinde çalışan kişilerin muhtaç kişilere ulaşma noktasında yardımlaşma vakıflarına yardımcı olması önemli bir noktadır veya benzeri bir projenin yardımlaşma vakıfları bünyesinde hayata geçilmesinin de bu konunun çözümü olarak görülebilir. Bu konudaki bir başka görüş ise destekleyici hizmetlerden önce önleyici tedbirler alınması yönündedir. Yani kişilerin muhtaç duruma gelmeden önce incelemeler yapılarak muhtaçlık durumunu ortaya çıkaran faktörlerin tespiti yapılabilir ve bu şekilde yaşanacak olası krizler önlenir. Bunun önce gerekli alan taramaları yapılarak uygulanabilecek projeler üretilmelidir. Üretilen bu projeler pilot bölgelerde uygulanarak elde edilen sonuçlara göre yaygınlaştırılması yapılmalıdır. Önleyici uygulamaları hayata geçirebilirsek kişilerin yoksulluk durumları ortadan kaldırabilir. Ayrıca kuruluşların tek bir merkezden yönetilmesi bazı illerdeki sorunların çözümünde etkili olmamaktadır. Çünkü her ilin sorunları ve ihtiyaçları farklıdır. Proje üretimi yapılırken yerel birimlere söz hakkı tanınmalı ve çözüm aşamaları için fikirleri alınmalıdır. Hele ki sosyal hizmet disiplini gibi tüm toplumu kapsayan bir alanla ilgili projeler üretilirken tüm yerel kuruluşların fikri alınmalı ve merkezi teşkilata bildirilmelidir. Bu şekilde merkezden üretilen projelerin yanı sıra bir de yerel kurumların kendi bölgeleri için ürettikleri projeler eklenince olumlu sonuçlar alınması kaçınılmaz olacaktır.

Karabük İl Özel İdaresinin yaptığı sosyal hizmet faaliyetleri genel anlamıyla destek hizmetlerini kapsadığı için vatandaş özel idarenin yaptığı çalışmalardan pek haberdar olmamaktadır. İl Özel İdarelerinin muhatabı genel itibariyle resmi kurum ve kuruluşlar olduğu için yapılan faaliyetler için geri dönüşler genellikle olumlu yöndedir. Olumsuz olan geri bildirimlerin nedeninin Karabük İl Özel İdaresinin bütçesinin kısıtlı olmasından kaynaklandığına yapılan mülakatlar neticesinde ulaşılmıştır. Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfında yapılan mülakatlar neticesinde vakıf bünyesinden yardım alan ailelerden olumlu geri dönüş alınırken muhtaçlık sınırına takılıp yardım alamayan aileler kurumda taşkınlık çıkartarak çalışanlara ve müracaatçılara rahatsızlık verdikleri bilgisine ulaşılmıştır.

Dezavantajlı grupların önceliklerini belirlemede Karabük İl Özel İdaresi ihtiyaca orantılı ilerlemekte olup önceliğini sakatlar, engelliler, şehit ve gazi yakınlarından yana kullanmaktadır. Bununla birlikte mülakat yapılan kişilerde dezavantajlı grupların önceliği konusu hakkında fikir ayrılığı yaşayan çalışanlar bulunmaktadır.

Kurumun önceliği engelli bireyler olmasına rağmen mülakat yapılan kişilerin çoğu Karabük ilinde bulunan çöküntü alanlarında yaşayan çocukların öncelikli olunması görüşünü savunmuştur. Bu görüşü savunanlara göre çöküntü alanlarda yaşayan çocuklara eğitim verilmezse yaşadıkları alandan çıktıkları zaman yanlarında suç kültürünü de taşıyacaklardır. Karabük Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışma Vakfı personelleri ise dezavantajlı gruplar içerisinde kadınlara öncelik verildiği konusunda hemfikirdirler. Çünkü onlar için kadın mağdur olursa çocuğu da mağdur olur görüşü hakimdir. Bu nedenle muhtaçlık sınırı altında olan kadınlara öncelik verilmektedir.

KAYNAKÇA

DUYAN Veli (2010), Sosyal Hizmet: Temelleri, Yaklaşımları, Müdahale Yöntemleri, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği Genel Merkezi, Ankara, s.s. 5-26.

GÖZÜBÜYÜK, Şeref, (1999) Yönetim Hukuku, Turhan Kitapevi, Ankara.

TUNCAY Tarık ve ERBAY Ercüment (2006), Sosyal Hizmetin Temel Hedefi: Sosyal Adalet Güçlendirmeye Retorikten Pratiğe, Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, s.s. 53-69.

10 Haziran 1949 tarih ve 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu

7 Kasım 1982 tarih ve 2109 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.

24 Mayıs 1983 tarih ve 2828 sayılı Sosyal Hizmetler Kanunu

25 Ekim 1983 tarih ve 2935 sayılı Olağanüstü Hal Kanunu

23 Kasım 2003 tarih ve 25298 sayılı İl ve İlçe İnsan Hakları Kurullarının Kuruluş, Görev ve Çalışma Esasları Hakkında Yönetmelik

22 Şubat 2005 tarih ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu

3 Temmuz 2005 tarih ve 5395 sayılı Çocuk Koruma Kanunu

8 Haziran 2011 tarih ve 27958 sayılı Valilik ve Kaymakamlık Birimleri Teşkilat, Görev ve Çalışma Yönetmeliği

8 Mart 2012 tarih ve 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanuna İlişkin Uygulama Yönetmelik